

Poezia Moderna Interbelica

Incadrarea in contextul epocii.

-Curente si orientari literare. Idei si principii. Reprezentanti.-

Fara indoiala ca perioada interbelica ramane in literatura noastra una dintre cele mai valoroase etape, sub raport artistic, dar si sub aspectul prefacerilor si innoirilor produse in aceasta epoca. Intreaga societate romaneasca ajunsese la o dezvoltare si un rafinament care se va reflecta fi la nivelul culturii si literaturii. Poezia este expresia vie a acestui rafinament, intretinut si prin contactul neintrerupt (sau doar sirrpla imitatie) cu literaturile europene, in special cea franceza. Bogatia mijloacelor de expresie si valoarea operelor literare create in aceasta tapla sunt comparabile cu o alta perioada de mare inflorire a literaturii -perioada marilor clasici, in care apar creatiile lui Eminescu, Creanga, Caragiale sau Slavici. Poezia interbelica e dominata si ea de cateu nume mari: George Bacovia, Tudor Arghezi, Lucian Blaga sau Ion Barbu. Acestora li se adauga multi altii si o diversitate extraordinara in ceea ce priveste formele de expresie artistica.

Asa se face ca in aceasta perioada se manifesta simultan erei mari orientari literare - avangarda, prima in ordine cronologica i care isi prelungeste ecourile pana spre al doilea razboi mondial, manstandu-se la noi dupa 1912, traditionalismul, care continua linia samantcismului si modernismul, una dintre cele mai prolifice miscari literare de a noi. Pe langa aceste orientari, exista un numar mare de curente literare, ifiliate lor sau cu o manifestare independenta. Din miscarea avangardista fac parte: dadaismul, constructivismul, suprarealismul, futurismul si chiar expresionismul, care se va manifesta, in mod paradoxal, in oerele a doi mari poeti care nu sunt afiliati avangardei - Lucian Blaga si George Bacovia. Adevaratii reprezentanti ai avangardei sunt: Tristan Tzara (Samuel Rosenstock), Ion Vinea (I. Iovanaki), Marcel Iancu, Urmuz, Ilarie Voronca, st. Roll (Gh. Dinu), legati de revistele Comtemporanul, unu, Integral, Punct sau Urmuz, pentru a le cita doar pe cele mai importante, inceputurile avangardei se suprapun peste primele manifestari ale unui curent literar cu largi ecouri la noi in literatura, si care a servit drept varf de lance al innoirilor la care aspirau avangardistii- simbolismul. Avangarda se va desprinde hotarator de simbolism intre anii 1914 - 1915, optand pentru o radicalizare extrema a discursului, la care simbolismul nu ajunsese. In acelasi timp, simbolismului are legaturi stranse cu o alta orientare literara - modernismul, considerandu-se ca poezia simbolista este prima etapa a poeziei moderniste.

Desi curentul simbolist este clar inspirat din cel francez, el capata in spatiul romanesc note specifice, cum ar fi asimilarea unor elemente ale unor alte curente, uneori aflate in opozitie, cum ar fi parnasianismul sau romantismul.

Alexandru Macedonski este cel care impune la noi in literatura simbolismul, asigurandu-i o baza teoretica printr-o serie de articole precum: Poezia viitorului, Arta versului, Despre poema sau Simturile in poezie. Pe langa teoretizare, Macedonski initiaza si un cenaclu - Literatorul, unde

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

simbolismul isi va gasi spatiul de manifestare directa, in creatiile unor poeti ca: stefan Petica, Dimitrie Anghel, Ion Minulescu, Traian Demetrescu, Elena Farago sau cel mai important reprezentant al simbolismului, George Bacovia. Apogeul miscarii simboliste va fi atins in perioada 1905 - 19014. Simbolismul romanesc trece ca manifestare prin mai multe etape succesive, fara ca acestea sa poata fi clar delimitate: etapa experimentarilor si teoretizarii, dominata de Macedonski si cercul de la Literatorul, intre 1854 - 1920, etapa pseudosimbolista, legata de activitatea revistei Viata noua, al carei teoretician este Ovid Densusianu, ce militeaza pentru impunerea spatiului citadin in poezie. Etapa simbolismului exterior il are drept reprezentant pe Ion Minulescu, poet de factura romantica ce cultiva elemente si tehnici simboliste. Etapa simbolismului autentic il are ca reprezentant pe George Bacovia, manifestandu-se dupa 1916.

Modernismul, ca orientare literara, este expresia spiritului novator in literatura noastra. Teoreticianul acestei miscari este un reputat critic literar, Eugen Lovinescu, cel care va reuni in cenaclul Sburatorul, intre 1919 -1927 tendintele innoitoare ale epocii. Aici se vor afirma poeti importanti precum Ion Barbu, Ilarie Voronca, Victor Eftimiu sau Ion Minulescu. Lovinescu impune modernismul in plan teoretic, sustinand principiul sincronismului, care stipula schimbul de valori si expresii artistice novatoare intre culturi si literaturi. Modernismul devine expresia acestei sincronizari a literaturii noastre cu ceea ce se intampla in plan european, bazandu-se pe legile imitatiei. Teoria imitatiei, pe care o sustine criticul este inspirata din opera lui G. Tarde.

Tot Lovinescu realizeaza distinctia dintre modernismul teoretic, practicat la Sburatorul si modernismul experimental, pe care-l practica avangarda. Spiritul modernist se manifesta si in opera unor poeti care nu se implica direct in cercul de la Sburatorul, dar care prezinta aceste tendinte exprimate la nivelul operei: Tudor Arghezi, George Bacovia sau Lucian Blaga. Noutatile se vor exprima in domeniul formei, esteticii sau tehnicilor versului.

Traditionalismul este o miscare literara si culturala, ce se va manifesta in perioada de inceput a secolului al XX-lea, orientandu-se spre traditie si valorile nationale. Dupa sfarsitul primului razboi mondial, traditionalismul se manifesta prin gandirism, un curent literar ce va impune o manifestare, traditionalista, ortodoxista si autohtonista. Numele este dat de revista Gandirea, care va sustine un cerc de poeti importanti - L. Blaga, N. Cainic, I. Pillat, A. Maniu sau V. Voiculescu. Teme si doctrine estetice.

-Repere critice-

Poezia interbelica are o mare varietate de teme, impunandu-se o innoire la toate nivelurile actului artistic. Vom regasi cateva suprateme, abordate intr-o maniera noua: tema timpului, a conditiei umane, a artei si creatorului de frumos, a iubirii, a cosmosului sau a naturii. Pentru traditionalisti timpul este perceptat ca o raportare la trecut, exceptie facand Blaga, care ii adauga o interpretare filozofica. Astfel, inca din volumul Poemele luminii, prin extraordinara meditatie din Gorunul si mai apoi in volume precum In marea trecere sau Pasii profetului, timpul devine o forma a apropierei de moarte, perceptata cu o seninatate filozofica ce nu exclude tragismul: "ascult cum creste-n trupul

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

tau sicriul, / sicriul meu, / cu fiecare clipa care trece, / gorunule din margine de codru. /", Viata se va transforma intr-o trecere catre moarte, intr-o destramare ce sfasie fiinta umana. La Blaga legatura cu trecutul se concretizeaza prin mit si influenta folclorica, marturie stand volumele La cumpana apelor si La curtile dorului sau scrierile postume, in care expresia devine ritmata si naturala, de o fluenta ce aminteste de poezia populara. Seninatatea perceperii timpului si a mortii vine din contemplatia filozofica.

Pentru I. Pillat, timpul da dovada de o stranie circularitate, ilustrata de relatia trecut - prezent. Trecutul, ca si prezentul sunt evocari stilizate in universul artei, poeziei, legatura dintre ele fiind asigurata de identitatea de spatiu - "casa amintirii". Livrescul joaca un rol important in redarea straniei complementaritati dintre prezent si trecut, iar timpul devine un prilej de melancolica meditatie, aproape eminesciana: "Ce straniu lucru: vremea! Deodata pe perete / Te vezi aieva numai in stersese portrete /", V. Voiculescu prefera o abordare mai putin melancolica a timpului, mai ales in Sonete, unde prefera un vers conceptualizat, interesat de esente si arhetipuri. Forma clasica a acestor poeme impune o distantare si o raceala, care exclude efuziunile sentimentale. Exista o disociere a timpului etern si a timpului uman, ilustrata in Sonetul CLXXXIII intr-o comparatie neasteptata: "Se vestejeste Timpul in noi ca floarea-n glastră".

Pentru I. Barbu tema timpului are o cu totul alta abordare - timpul sta sub semnul rotii, deci al ciclicitatii careia i se supune tot universul, asa cum reiese in Oul dogmatic: "Ceasornic fara minutar / Ce singur scrie cand sa moara / si ou si lume. Te-nfioara / De ceasul galben, necesar ...". La Arghezi, cu exceptia unor scrieri din tinerețe, unde se lasa cotoptit de melancolie si evocarea trecutului, poezia este ancorata in prezent, desprinzandu-se "de traditionala tratare literara a nostalgiei", spune Mircea Scarlat in Istoria poeziei romanesti. Refuzul nostalgiei se dezvaluie prin opozitia dintre "timpul viu" si consemnarea lui in scris, ceea ce-l face sa dureze, recuperandu-l ca o forma de trecut, in Gravura: "Dintr-a mea singuratate / Las in voie timpul viu, / Care stie ce nu stiu, / si din veacuri destramate / Fac cu pana semn si scriu". Tot Arghezi este cel care va introduce in literatura noastra un nou tip de estetica, estetica uratului, anuntata de poemul Testament din volumul Cuvinte potrivite si ilustrata pe larg in urmatorul volum, Flori de mucigai. Conceptia asupra artei si creatorului de arta va fi direct influentata de aceasta estetica: "Din bube, mucegaiuri si noroi / Iscat-am frumuseti si preturi noi". Actul creatiei artistice se va suprapune intotdeauna la Arghezi peste chinul insangerat al scrisului "cu unghia pe tencuiala", cu puterile "neajutate" de interventia divina.

Alaturi de estetica uratului, un alt reper estetic al poeziei moderne, il constituie "categoriile negative", teoretizate de Hugo Friedrich in Structura liricii moderne. Acestea sunt - obsesia vidului, apropierea mortii, angoasa, isteria, nevroza, care se regasesc la noi in poezia simbolista, dar mai ales in opera lui Bacovia. Universul bacovian este construit in umbra mortii, lipsit de viata, un spatiu in care nu se intreveade nici o salvare, pentru ca aici, pana si erosul e impietrit si mort, cu "aripi de plumb". Nevroza si alienarea sunt indicii ale lipsei de coerenta si armonie dintre eul poetic si univers.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Pentru I. Barbu arta va reflecta, dimpotriva, coerenta totala a unui alt univers, o lume purificata prin reflectare si "intrata in oglinda in mantuit azur". Printr-un limbaj matematic, incifrat, destinat initiailor, arta barbiana se construiește pe anulara realului si banalului, definindu-se ca reflectare de ordinul al doilea al unei realitati platoniciene - "lumea ideilor inalte" a perfectiunii: "Taind pe inecarea cirezilor agreste, / In jocurile apei, un joc secund, mai pur."

Blaga isi construiește poezia printr-o relatie speciala cu tipurile de cunoastere, asezand actul artistic in zona cunoasterii luciferice, care nu distruge misterul, ci-l potenteaza, spre deosebire de cunoasterea paradisiaca, responsabila pentru distrugerea tainei. "Lumina" devine o metafora de substitutie a artei: "eu cu lumina mea sporesc a lumii taina". Iubirea este o cale de armonizare cu universul, cu absolutul, asezata la baza actului artistic: "caci eu iubesc / si flori, si ochi, si buze si morminte". Iubirea ca sarbatoare senzuala a spiritului se va regasi la Blaga in ciclul postum Cantecul focului, anuntata inca din Pasii profetului ca o forta ce rascoleste umanul si mineralul deopotriva: "Murmura dor de pereche. / Patima cere raspuns. / Ah, mineralul in toate / geme adanc si ascuns."

Erosul va capata abia la Arghezi expresii cu adevarat senzuale, intr-un limbaj socant de material si sugestiv. Considerat "cel mai neeminescian poet roman", Arghezi include poeziilor sale erotice adevarate nucleee epice, este cazul Inscriptiei pe un portret sau Tinca, unde poemele devin mici povestioare cu talc, punand in evidenta una dintre ipostazele feminine -femeia piedica in calea realizarii barbatului, ispita asociata cu somnul si materialul: "logodnica de-a pururi, sotie niciodata". Cealalta ipostaza a femeii este regina ograzii, stapana universului casnic, asa cum se reflecta in Mirele, Mireasa sau Logodna. Abia aici erosul arghezian renunta ia framantarile frenetice din primele volume si devine o forma de impacare cu lumea.

Ca si la Blaga, in poezia lui I. Barbu, erosul este o experienta de cunoastere. El este in ciclul baladic si oriental pretextul unor prelucrari ale unor descantece populare, ca in Domnisoara Hus sau temeiul unei povestiri cu rama, ilustrand aspiratia spre desavarsire ca in Riga Crypto si Iapona Enigel. "Nunta" este o notiune asociata erosului barbian, expresia unei sacre geneze, pastrata in virtual, ca in Oul dogmatic sau comuniune cu esenta lumii ca in Ritmuri pentru nuntile necesare.

V. Voiculescu se lasa si el atras de evocarea erosului ca modalitate de cunoastere in Sonete. Acestea reprezinta o lirica detasata despre iubire, decat o poezie de dragoste propriu zisa, lipsindu-i efuziunea sentimentala. Iubirea este singura cale de a infrunta moartea, alaturi de arta, asa cum se dezvaluie in Sonetul CLXXXIII: "... dragostea-i unica vecie data noua". Caracteristicile poeziei interbelice

Fie ca este vorba despre poezia modernista, fie ca este vorba despre cea simbolista sau traditionalista, in epoca interbelica se face simtita o conceptualizare a poeziei, care se va departa de proza si anecdotic. Folosirea epicului, de catre poeti precum Barbu sau Arghezi nu este decat un pretext pentru liric. In cazul simbolismului, conceptele sunt topite in simboluri si evidentiate prin corespondente si sinestezii. Conceptualizarea se poate radicaliza, printr-o tendinta de purificare, de stilizare, ceea ce se va numi incifrare sau hermetism. Barbu va merge pe urmele poeziei pure,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

venind dinspre matematica, punand in evidenta alta caracteristica a poeziei interbelice, intelectualizarea expresiei.

Poezia va deveni, in incercarea ei de a exprima inexprimabilul, un limbaj al initiailor, talmacind semne ale unei realitati transcendente. Marea noutate a poeziei interbelice nu se va situa la nivel tematic, ci la nivelul concepiei actului artistic si al expresiei sale. Limbajul poeziei se va modifica radical, afectand atat poezia modernista, cat si pe cea traditionalista sau simbolista. Hugo Friedrich arata in Structura liricii moderne ca limbajul va capata caracterul unui experiment, cu o sintaxa care se dezarticuleaza si de unde rezulta combinatii care nu sunt proiectate de sensul poemului, ci produc ele inele acest sens. De altfel, poetul insusi va fi perceput ca participant la obiectul imaginatiei sale, ca "inteligenta poematica si operator al limbajului".

Inovatiile in domeniul formei apar inca din simbolism, fiind apoi radicalizate in cadrul avangardei. Astfel se va cultiva tehnica versului liber de constrangerile rimei si ritmului, repetitiile si refrenele, ce vor spori valoarea muzicala a poeziei. Cadrul de desfasurare al acesteia va fi pentru poezia modernista si simbolista spatiul citadin, refuzat de traditionalisti. La acestia evocarea naturii se va face tot eminescian, prin raportarea la o entitate mitica, desi apare si livrescul ca element inovator.

Poezia interbelica ramane una dintre cele mai bogate si diversificate epoci ale poeziei romanesti. Innoirea va afecta toate caracteristicile actului artistic, punandu-si amprenta chiar si in zonele cele mai conservatoare, cum ar fi poezia traditionalista. Castigul acestei perioade este, in opinia mea, o dezvoltata constiinta a originalitatii. Actul artistic va ramane irevocabil atasat de senzatia de anormalitate provocata cititorului, aceasta stand la baza multora dintre "categoriile negative".